

УДК 37.012

Федорченко Н. О.¹, Бондаренко О. В.²

¹ студ. гр. Е-114м ЗНТУ

² д-р філос. наук, проф. ЗНТУ

БАТЬКИ І ДІТИ – СПІВРОБІТНИЦТВО ЧИ ВІЙНА

Проблема «батьків та дітей» є відомою проблемою психологічної науки. Виникла вона з давніх давен та є неподоланою й до сьогодні. Відсутність належного спілкування вносить неабиякий дисбаланс у відносини батьків та дітей. У той час, як батьки майже весь день на роботі, а діти у школі, їх спілкування є неможливим, його, як правило, замінюють засоби масової інформації, телевізор, комп'ютер, друзі. У даному середовищі цілком відсутня гармонія взаємовідносин батьків та дитини, більш того – вона знищується. Здебільшого не є таємницею, що погляди дітей на їх взаємовідносини із батьками протилежно відрізняються від таких же батьківських.

Якими можна назвати основні причини такої ситуації?

Проблеми батьківсько-дитячої «війни» криються у тому, що батьки не завжди обдумують свої слова та вчинки по відношенню до дітей. У більшості випадків прояв батьківських дій – це спонтанний вияв емоційності. Інша справа із правильним будівництвом батьківських відносин. Принцип рівності (на противагу цілковитій батьківській зверхності) та дружби означає, що батьки не диктують егоїстично свою волю, не силують робити лише те, що їм до вподоби, не ставлять своїх дітей на сто сходинок нижче від себе, а навпаки

– дають доцільну, врівноважену, а найголовніше засвідчену своїм власним життям пораду. В якійсь мірі, про такі стосунки можна сказати як про дружні, толерантні, невимушені.

Проте – це крайність. Між батьками та дітьми неможлива дружба у повному значенні цього слова. Вона є лише своєрідним допоміжним елементом виховного процесу, поряд з іншими. Дітям слід пам'ятати, що саме батьки привели їх у світ, дали їм життя, вони перші, хто трапляється їм у житті. Друзі приходять згодом. Ніхто на світі не замінить батьків. Батькам же слід пам'ятати, що перш за все – діти, а вже після них все інше. На превеликий жаль, не все є так, як би це мало бути. Тому й існують проблеми. Батьки хочуть бачити в дітях себе, а діти – себе в батьках.

Визначимо деякі причини неправильного спілкування між батьками та їх дітьми.

Найперше привертає на себе увагу таке собі «військове капеланство» – накази на кшталт «негайно перестань», «щоб таке більше не повторювалось, бо...», «замовкни» й т.ін. Тут абсолютно виключена форма спілкування. Чому? Оскільки дитина негативно сприймає моральне знущення зі сторони, тим більше батьківської. У даному випадку вона не бачить розуміння з боку батьків, не бачить бажання батьків увійти в її ситуацію. Тому діти й перечать у відповідь, ображаються та проявляють свою впертість. Хіба важко сказати «будь ласка, не роби цього», «перестань кричати, у мене болить голова» й щось подібне – ефект буде набагато більший.

Ще одним хибним шаблоном у «закритій» формі спілкування батьків і дітей виступають погрози та загрозливі попередження на кшталт «якщо ти не перестанеш клеїти дурня, будеш покараний», «ще раз таке трапиться, і я зачиню тебе самого у хаті» тощо. Погрози ще ніколи не призводили до нормального виховання. Вони лише заганняють дитину, як ту тваринку, у кут, з якого їй немає куди подітись. Діти через погрози ніколи не дійдуть до правильного розуміння своїх невдалих "добрих" вчинків. Критика, звинувачення, «прискіпливість» – засоби, що пригнічують дитину і призводять до найнижчого рівня світосприйняття та заниження самооцінки. Критичні фрази у батьківському виховному процесі мають бути відсунуті на далекий-далекий план, якщо взагалі не стерті. Вони провокують у дітей або відкритий опір, або плач і смуток, у гіршому випадку розчарування у стосунках з батьками. До того ж, психологи стверджують, що низька самооцінка дитини створює нові, ще складніші проблеми.

Ще одним негативом у батьківському ставленні до дітей є висміювання або називання образливими словами. Для дитини найбільшчим є, коли її недоліки висміюють найдорожчі особи – батьки: «ти лінтюх, нероба, плаксій, ...». «Мораль» і «нотації» мають нести в собі виправний, люблячий і довірливий характер, а не строгу зверхність. Поради досягнуть бажаного,

коли відображатимуть собою співпереживання проблеми, а не висміювання чи насмішку.

Таких негативів, що спричиняють проблемність у спілкуванні батьків та дітей, на жаль, можна назвати ще чимало. Треба усвідомлювати, що батьківство – не забавка для дорослих. Це максимальна відповідальність, максимальна відданість, це, навіть, певна філософія. Їй належне розуміння батьківства та невикривлене розуміння дитини – є підґрунтям її дієвості, ефективності, життєстверджуючої сили.